

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Педагогічні технології комунікативного розвитку дітей із тяжкими
порушеннями мовлення**

Рівень вищої освіти - другий (магістерський)

Освітня програма «Спеціальна освіта (Логопедія)»

Спеціальність

016 Спеціальна освіта

Спеціалізація

016.01 Логопедія

Галузь знань 01

Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри Протокол № 1 від
“28” серпня 2023_р.

м. Івано-Франківськ–2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Педагогічні технології комунікативного розвитку дітей із тяжкими порушеннями мовлення
Викладач	Марченко І. С.
Контактний телефон викладача	+ 380 66 24 33 750
E-mail викладача	inna.marchenko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є альтернативні та додаткові технології в навчанні комунікації дітей із відсутністю звучного мовлення. Подаються основні поняття комунікативної діяльності, висвітлюються особливості комунікації дітей із тяжкими порушеннями мовлення, здійснюється огляд засобів ААС, вивчаються методи діагностики комунікативного розвитку зазначеної категорії дітей, основні аспекти, умови, способи навчання їх комунікації за допомогою засобів ААС.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни є підготовка фахівців до корекційно-педагогічної роботи з дітьми, які мають тяжкі фізичні та психічні порушення й значні проблеми в комунікації. Оволодіння та навчання комунікації дітей з тяжкими порушеннями мовлення засобами ААС. <u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є: 1) ознайомити студентів із ведучими концептуальними ідеями та підходами до організації психолого-педагогічної допомоги особам із тяжкими порушеннями мовлення; 2) ознайомити зі засобами новітніх альтернативних комунікацій, із конкретними методичними рекомендаціями з їх використання з метою формування комунікативних умінь у зазначеної категорії дітей; 3) розглянути питання перетворення навколишнього середовища, створення умов, що стимулюють власну діяльність кожної дитини із ТПМ.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<u>Інтегральна компетентність</u>: Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти. <u>Фахові компетентності</u>: СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики та технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами (в логопедії). СК-3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів. СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства. СК-5. Здатність приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності. СК_7. Здатність до організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій. СК-12. Здатність розробляти, адаптувати і впроваджувати індивідуальні програми та	

навчально-методичні матеріали, щодо освіти, соціалізації і розвитку осіб з мовленнєвими та комбінованими порушеннями.

Програмні результати навчання

РН 3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.

РН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки.

РН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій.

РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.

РН 7. Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.

РН 12. Організувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.

РН 13. Розробляти та реалізовувати заходи зі створення безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, забезпечувати його якість та ефективність освітнього процесу з урахуванням особливих освітніх потреб, можливостей та здібностей дітей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	10 год.
практичні заняття	8 год.
лабораторні	12 год.
самостійна робота	60 год.

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
2	016 Спеціальна освіта	1	нормативна

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.

	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Поняття комунікативної діяльності. Комплексна психолого-педагогічна допомога дітям із ТПМ	2 / 2	2 пр.	10
Тема 2. Діагностика комунікативних здібностей дітей із тяжкими порушеннями мовлення	2	2 пр 4 лаб.	20
Тема 3. Огляд засобів альтернативної та додаткової комунікації	2	2 пр 4 лаб.	10
Тема 4. Методики навчання підтримуючої та альтернативної комунікації осіб із тяжкими порушеннями мовлення	4 / 2	2 пр 6 лаб	20
ЗАГ	10	8 пр 12 лаб.	60 / 78

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю: екзамен 50 б. – поточних: практичні заняття -15 б., тестові завдання 10 б., письмова робота 15 б., діагностичні завдання -10 б. 50 б. - екзамен
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна, 3 завдання, 5 б. за кожне завдання для денної на 5 занятті, тестові завдання га 9 занятті, 10 б. на 10 для заочної – за 10 днів до початку сесії, електронний варіант)
Практичні заняття	Робота на кожному семінарському занятті складається з підготовки питань, запропонованих у плані заняття, та виконання завдань, запропонованих для самостійної роботи. За умови успішно виконаного завдання в повному обсязі за одне заняття здобувач отримує макс. 5 б.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх видів робіт
Підсумковий контроль	форма контролю: екзамен; форма здачі: письмова; 3 питання (2 теоретичних, 1 практичне) в білеті (по 15. б теоретичні питання, 20 б. – практичне питання).

7. Політика навчальної дисципліни

<u>Письмові роботи:</u>	Письмові роботи: виконуються з використання цифрових технологій та з посиланнями на джерела (з урахуванням вимог до виду роботи)
<u>Академічна доброчесність:</u>	Академічна доброчесність: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція). https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/

<u>Відвідування занять:</u>	<u>Відвідування занять</u> Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове. Пропущені заняття здобувач відпрацьовує, індивідуально виконуючи передбачену у плані лекційного чи практичного занять роботу. Для цього використовуються: - усне опитування; - перевірка письмових завдань; - заслуховування і перегляд відео презентацій; перевірка виконаної, передбаченої програмою курсу самостійної роботи
<u>Додаткові бали:</u>	Студент може отримати додаткові бали згідно з Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти в університеті https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf за участь у конференціях, студентських наукових гуртках, олімпіадах, за підготовку публікацій.
<u>Неформальна освіта:</u>	<u>Неформальна освіта:</u> Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf

8. Рекомендована література

1. Айрес Е. Джин, за участю Джеффа Роббінса. Дитина і сенсорна інтеграція. Розуміння прихованих проблем розвитку з практичними рекомендаціями для батьків і спеціалістів. 3-тє видання / Е. Джин Айрес за участю Джеффа Роббінса. Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2022. 327 с.
2. Баль Н.Н. Идея поддерживающей и альтернативной коммуникации в контексте повышения профессиональной компетентности учителей-дефектологов // Научный часопис імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. Зб. наукових праць. Матеріали Міжнародної наукової конференції „Тенденції розвитку корекційної освіти в Україні”. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. № 11. С. 20-22.
3. Введение в альтернативную и дополнительную коммуникацию: сборник научных трудов и материалов /составитель Лия Калинникова. Архангельск: Кира, 2009. 240 с.
4. Бутенко Н.Ю. Комунікативні процеси у навчанні.: Підручник. К.: КНЕУ, 2004. 384 с.
5. Гулевич О.А. Психология коммуникации /Гулевич О.А.: учебное пособие. М.: НОУ ВПО Московский психолого-социальный институт, 2008. 384 с.
6. Калинникова Л., Магнуссон М. Дополнительная и альтернативная коммуникация как концепция: история и современность // В сб.: Ранняя помощь детям с особенностями психофизического развития: сборник материалов международной научно-практической конференции. Брест, 2007. С. 73-76.
7. Козьякин В.И., Бабадаглы М.А., Ткаченко С.К., Качмар О.О. Детские церебральные параличи. Л.: Медицина світу, 1999. 312 с.
8. Куценко Т. О. Використання допоміжної альтернативної комунікації при навчанні дітей з розладами аутичного спектра // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2013. Вип. 4 (2). С. 209–218. gov.ua/UJRN/ooop_2013_4(2)_26.
9. Леонтьев А.А. Психология общения: Учеб. пособие. 3-е изд. М.: Смысл, 1999. – 287 с.
10. Лисина М.И. Проблемы онтогенеза общения. М., 1986. С. 25-43.
11. Мартиненко І.В. До проблеми використання альтернативної комунікації у роботі з особами з тяжкими порушеннями мовлення // Научный часопис імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. Зб. наукових праць Матеріали Міжнародної наукової конференції „Тенденції розвитку корекційної освіти

в Україні” К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. № 11. С. 120-123.

12. Марченко І. С. Педагогічні технології комунікативного розвитку дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Начальний посібник. К.: ДІА., 2019. 148 с.
13. Марченко И. С. Становление использования системы ААС в Украине // Матеріали ІХ Східно-та Центральноєвропейської Регіональної конференції з проблем альтернативної та допоміжної комунікації «Комунікація для всіх» / за ред. В. М. Синьова, М. К. Шеремет. К., 2013. С. 71-76.
14. Марченко І. С. Психолого-педагогічний супровід сімей, що мають дітей із тяжкими порушеннями мовлення // Корекційна педагогіка. Вісник «Української асоціації корекційних педагогів». 2016. №2. С. 24-30.
15. Марченко І. С. Діагностика комунікативного розвитку дітей середнього дошкільного віку із алалією // Матеріали VI Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі». Суми. 2020. С. 220-225.
16. Методика учебно-воспитательной работы в центре коррекционно-развивающего обучения и реабилитации: Учеб-метод. пособие /М. Вентланд., С.Е. Гайдукевич, Т.В. Горудко и др.; Науч. Ред. С.Е. Гайдукевич. Мн.: БГПУ, 2009. 276 с.
17. Основы теории коммуникации: Учебник / Под ред. Проф. М.А. Василика. М.: Гардарики, 2006. 615 с.: ил.
18. Павленко Т. В. Основні психологічні підходи визначення поняття «комунікація» // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка. Том. ІХ, Загальна психологія. Етнічна психологія. Історична психологія. Київ, 2016. Вип. 9. С. 368–376.
19. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / за ред. академіка В. І. Бондаря. Луганськ : Альма-матер, 2003. 436 с.
20. Течнер, Стивен фон. Введение в альтернативную коммуникацию: жесты и графические символы для людей с двигательными и интеллектуальными нарушениями, а также расстройствами аутистического спектра / Стивен фон Течнер, Херальд Мартинсен. Москва: Теревинф, 2014. 432 с.
21. Усатенко Г. В. Практичні аспекти створення символів альтернативної та додаткової комунікації для відновлення комунікаційних навичок у людей з афазіями. Наукові студії з соціальної та політичної психології. Київ, 2021.
22. Фрост Л., Бонди Э. Система альтернативной коммуникации с помощью карточек (PECS): руководство для педагогов. Москва: Издательство «Теревинф». 2011. 416 с.
23. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами. К.: ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.
24. Хамітов Н. В. Комунікація // Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. ; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=4422

Інформаційні ресурси

25. <http://nlib.aldebaran.ru/Pedlib.ru>.
26. <http://www/blissinfo.ru>.
27. <http://www/symbols.net/aac>.
28. [gov.ua/UJRN/ooop_2013_4\(2\)__26](http://gov.ua/UJRN/ooop_2013_4(2)__26).

Викладач: Марченко Інна Сергіївна, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

